

Jaarvergadering Multatuli Genootschap 2 maart 2019

Locatie: Doelenzaal Universiteitsbibliotheek
Singel 425 in Amsterdam

Tijdstip: 14.00 uur; de zaal is open vanaf 13.30 uur

Agenda:

14.00-14.45	Algemene Ledenvergadering Multatuli Genootschap (agendapunten: zie lijst hierna)
14.45-15.15	Lisanne Snelder over Met zombies. <i>Max Havelaar</i> en de gecompartmentaliseerde herinnering aan Nederlands-Indië
15.15-15.30	Pauze met koffie en thee
15.30-16.00	Dik van der Meulen over het Multatuli-jubileum van 1910
16.00-16.30	Elsbeth Etty over het Multatuli-jubileum van 1987

1. Opening
2. Mededelingen
3. Verkorte notulen van de voorjaarsvergadering van 3 maart 2018
4. Verslag conservator over 2018
5. Financieel verslag over 2018 en verslag kascommissie
6. Begroting 2019
7. Voordracht nieuw bestuurslid David Hollanders
8. Multatuli jaar 2020
9. Rondvraag
10. Sluiting

Het bestuur van het Multatuli Genootschap:

Elsbeth Etty, voorzitter
Tom Böhm, vice-voorzitter
Cyril van den Hoogen, penningmeester
Tom Phijffer, secretaris
Dik van der Meulen, lid
Laura van Hasselt, lid
Philip Vermoortel, honorair-lid

Notulen van Voorjaarsvergadering Multatuli Genootschap van 3 maart 2018 in het Amsterdam Museum

1. Opening vergadering:

Elsbeth Etty heet alle leden van harte welkom. De vergadering is goed bezocht. Er is een presentielijst rondgegaan, waarop 54 namen prijken. Deze lijst zal in het archief van de vereniging bewaard worden. Ook na het officiële gedeelte komen er nog leden bij.

De voorzitter spreekt haar dank uit aan het Amsterdam Museum voor de ontvangst. Het gebouw was ooit een burgerweeshuis voor jongens zodat het wel aardig is te vertellen over de goedheid van Multatuli die in Amsterdamse parken weesjes onthaalde met hoepels en tolleren.

De voorzitter vertelt dat in juli 2018 in het Amsterdam Museum de tentoonstelling opent: “de Mooiste stad”, door de ogen van Eberhard van der Laan, die op zijn verzoek door ons bestuurslid Laura van Hasselt, aldaar conservator (toen nog, noot secr. febr 2019) werd verzorgd. Multatuli was een Held van de overleden oud-burgemeester. Het Bayens-beeld komt daarom in de tentoonstelling voor.

2. Mededelingen vanuit het bestuur:

Tom Böhm en Laura van Hasselt zijn afwezig.

In december 2017 promoveerde Rudy Schreijnders aan de Universiteit voor Humanistiek op een proefschrift over Rudy Kousbroek in de essayistisch-humanistische traditie. In zijn proefschrift gaat hij nadrukkelijk in op Multatuli als humanist, vrijdenker en schrijver.

In Rangkasbitung te Lebak is een nieuw gebouw opgericht waarin een Multatuli Museum gevestigd is, waaraan aandacht is besteed in de pers. Conservator Klaartje Groot was een van de gasten bij de opening.

Marita Mathijssen vond 2 onbekende brieven van Multatuli, gericht aan zijn zoon.

3. Notulen van de algemene ledenvergadering in 2017

De secretaris wijst er op er notulen zijn gemaakt, maar dat door een ongelukkige samenloop van omstandigheden niet in het boekje terecht zijn gekomen.

4. Toelichting conservator

Klaartje Groot geeft een uitvoerige toelichting op haar vele activiteiten in het afgelopen jaar, waarop door de vergadering bijzonder enthousiast wordt gereageerd. Er is een dankwoord voor de groep vrijwilligers die in aantal groeit. Ze wijst op de toegangskaartjes voor het museum die gemaakt zijn door John Cornelisse. Ze staat stil bij de boekpresentatie, in de Groote Industriele Club, van het project en boek van genootschapslid Chris van de Ven genaamd *Pax Havelaar*. Dankzij de inspanningen van Elsbeth Etty zijn er veel nieuwe leden bijgekomen. Meer dan anekdotisch is de toelichting van de voorzitter over de reacties van haar vrienden: ‘ja ik werd op mijn literaire geweten aangesproken door Elsbeth, toen ben ik natuurlijk lid geworden’. Er is nu ook meer mond tot mond reclame, lijkt. Klaartje heeft passievol gesproken over de reis die ze pas enkele weken ervoor heeft gemaakt naar Lebak, waarbij ze vele foto’s heeft vertoond. Al lang geleden was bekend dat het Multatuli museum in Lebak er zou komen maar dan hoorde je gewoon een hele tijd niets en ineens was er een uitnodiging van Indonesische zijde en is besloten dat Klaartje zou gaan. Ze had maar 5 dagen voorbereidingstijd. De vergadering luisterde geboeid naar haar verhaal.

5. Financiële toelichting penningmeester

Cyril van den Hoogen geeft een toelichting op de cijfers. Er zijn meer inkomsten doordat er ook meer leden bijgekomen zijn. De ontwikkeling is positief. Er zijn ook meer inkomsten door de toegenomen activiteiten van Klaartje Groot in het museum.

Cyril vertelt over de fondsenwerving voor het jubileum in 2020, welke op gang is gekomen. Gaia van Bruggen stelt een vraag over de begroting op het punt van de opstalverzekering; die lijkt wel hoog met 1.200 euro maar volgens de penningmeester is dit een doorbelasting van de gemeente van diverse posten waaronder inderdaad de verzekeringspremie. Eep Francken signaleert dat er wel 50 duizend euro op de bankrekening staat. Zijn er zoveel eigen middelen nodig? Het is niet zeer Multatuliaans om zoveel geld te hebben. Cyril ligt toe dat we in 2020 veel eigen middelen nodig zullen hebben om het jubileum te bekostigen. Klaartje Groot krijgt ook meer arbeidsuren, meer tijd voor haar taken.

David Hollanders informeert naar de opzeggingen (12) die tegenover de aanwas van nieuwe leden (netto 49) staan. De meest voorkomende reden voor het verlies aan leden is overlijden. De methode om leden te werven wordt ter discussie gesteld. Het moment om leden te werven blijft het bezoek van iemand aan het museum, deze wordt ten afscheid met de folder in de hand uitgeleide gedaan. De kascommissie, ter vergadering vertegenwoordigd door Frans Jansen, heeft de boeken gecontroleerd, en risico's met de penningmeester besproken. De administratie is in orde bevonden. "We [dwz Henk Engelsman en ik] zijn tevreden". De kascommissie adviseert decharge te verlenen wat door de vergadering wordt bekrachtigd. De kascommissie blijft ook in het jaar 2018/2019 bestaan uit de leden Frans Jansen en Henk Engelsman.

Cyril legt nog uit dat in de loop van 2018 de eerste berichten binnen moeten komen over subsidies voor het jubileumprogramma in 2020.

Gaia van Bruggen heeft contact met een achter-achterkleinzoon van Nonnie, Michael Bassani, die in Canada woont en niet veel geld heeft. Zou het niet mooi zijn als hij in 2020 naar Nederland zou kunnen komen? Philip Vermoortel heeft eenzelfde idee; hij vond een in London woonachtige nakomeling van de Bassani's.

Cyril stelt de vergadering voor ook dit jaar van de contributie per lid 10 euro over te maken aan Stichting Multatuli Huis, wat zonder tegenspraak door de vergadering wordt aanvaard.

6. Multatuli online

Elsbeth Ety geeft een toelichting over de fondswerving voor het jaar 2020.

7. Wat verder ter tafel komt

Inge van de Stadt vraagt zich af of de leden gratis toegang hebben tot het museum, wat het geval is. David Hollanders en Jaap Grave vragen om gegevens over het museum op te nemen in de nieuwsbrief en in het jaarverslag een lijst op te nemen met de namen van de vrijwilligers

Nawoord

En aldus kwam aan het formele gedeelte van de middag een einde. Na de pauze sprak Marita Mathijssen over Jacob van Lennep. Haar bijdrage werd met grote belangstelling gevolgd en leverde kritische vragen op. Een samenvatting van haar voordracht treft u hier niet aan. Maar ik sluit het verslag af met de veelzeggende aankondiging die Marita Mathijssen op de ochtend van deze bijzondere dag zelf via het Internet wereldkundig maakte (zie volgende blz).

Tom Phijffer, secretaris

Amsterdam, februari 2019

Bibberend in het hol van de leeuw

Ik moet vanmiddag voor de Multatulianen verschijnen. Ja, zo voelt het, alsof ik voor een rechtbank moet komen. Ik ga daar mythe en waarheid in de verhalen over de bemoeienis van Jacob van Lennep met Max Havelaar en Multatuli proberen te ontrafelen. Dat ik veel in de verhalen over Jacob van Lenneps verhouding met Multatuli beschouw als verdraaiingen en zwartmakerij, weet iedereen die De bezielde schavuit heeft gelezen. Ook al zijn er punten waarin Van Lennep wel degelijk twee heren diende: de revolutieloze natie en de berooide meesterschrijver Eduard Douwes Dekker. Dat ga ik toelichten voor een publiek waarvan ik me voorstel dat ze alle delen van het Volledig werk van Multatuli in hun hoofd hebben zitten. Ze zullen me om de oren slaan met citaten die mij ontgaan zijn, zoals Isaac da Costa de jonge Van Lennep steeds corrigeerde met bijbelcitaten.

Ik ga in de lezing stuk voor stuk de kritiek op Van Lennep na en probeer die te ontcrachten, of te bevestigen als die juist is: de schimpscheuten op de hoge prijs, de kritiek op het gebrek aan advertenties, die op de slechte verspreiding in Nederlands Indië, die op de ‘verminkingen’ in het manuscript, die op het afkopen van het kopijrecht, die op het achterwege blijven van een volksuitgave, op het dubbelspel over de inhoud dat Van Lennep gespeeld zou hebben, op de financiële afrekening.

Opnieuw heb ik de delen van het verzameld werk doorgenomen die hierover gaan, de verschillende brochures, W.F. Hermans Raadselachtige Multatuli, Atte Jongstra's De Multatulianen, Nop Maas' Multatuli voor iedereen, de bundel met vooral rechtskundige opstellen Ik heb u den Havelaar niet verkocht, de editie van A.M. Kets-Vree, Stuivelings werk, mijn eigen nieuwe vondsten.

De kritiek en de harde woorden kwamen vooral van Multatuli zelf, die al de term ‘verminkingen’ gebruikte voor de ingrepen van Van Lennep in het manuscript, waar hij wél mee akkoord gegaan was. Daarna blijft het aan de gang: bij het leven van Van Lennep en Multatuli en na beider dood even hard. Of het nu om Lodewijk van Deyssel, Menno ter Braak of W.F. Hermans gaat: allemaal zien ze Van Lennep als een opportunistische profiteur, zonder zich af te vragen wat eigenlijk het belang van Van Lennep was bij de uitgave. Enfin, nu lijkt ik zelf wel door te slaan naar de andere kant van de weegschaal. Hoe dan ook: ik ben nerveus. Kan een gelovige ooit in één middag van zijn geloof afvallen, kan een Multatuliaan knorrig toegeven dat de zaak misschien toch iets gecompliceerder lag dan hij veronderstelde? Ik heb een piepkleine verrassing in petto waar nog nooit iemand op gewezen heeft. Ik verraad die nu nog niet, maar ik geef wel vast de bladzijde weer waarover die verrassing zal gaan.

De lezing begint vanmiddag om 15.30 in het Amsterdam Museum. Er zullen weer liederen van Jacob van Lennep gezongen worden door de betachterkleinzoon, Job Hubatka. Als u de middag wilt bijwonen zult u lid van het Multatuli Genootschap moeten zijn of worden (€ 30). En dat raad ik iedereen aan. Want hoe dan ook: de Max Havelaar is ‘bl... mooi’ (citaat uit brief Jacob van Lennep).

De lezing begint vanmiddag om 15.30 in het Amsterdam Museum. Er zullen weer liederen van Jacob van Lennep gezongen worden door de betachterkleinzoon, Job Hubatka.

Marita Mathijsen, 3 maart 2018

Verslag over 2018 Multatuli Genootschap en Multatuli Huis

Algemeen

Het bezoekersaantal bedroeg weer ruim boven de 2000. Er kwamen meer schoolklassen dan ooit tevoren, waaronder drie scholen met hun hele vijfde jaarlaag. Dit geschiedde mede dankzij de wervingsactiviteiten van Ineke Fritschy en Kees van Beek. Ook had Kees van Bueren een oud-collega uitgenodigd om met haar klassen het Multatuli Huis te bezoeken in combinatie met Bijzondere Collecties (UvA), een geslaagde pilot.

Vooruitblik

In 2020 vieren we Multatuli's 200e geboortejaar. Het bestuur van het Multatuli Genootschap en stichting Multatuli Huis smeedt plannen voor een grootse viering. Iedereen wordt uitgenodigd met zijn of haar organisatie vorm te geven aan dit jubileum. We houden ons aanbevolen voor samenwerking of als sparring partner. Zegt het voort!

Archief, bibliotheek, onderhoud

Er is een begin gemaakt om het museum te laten herkeuren door Stichting Museumregister Nederland. In de afgelopen decennia zijn er nogal wat criteria aangescherpt waardoor het museum niet meer aan alles voldoet. In het komende jaar hopen we de herijking te realiseren. Floris Meijnsing heeft alle brochures van een plaatsnummer voorzien en gaat verder met de objecten, die nog geen plaatsnummer hadden, en idem met het beeldmateriaal voor zover dat niet in bewaring ligt bij Bijzondere Collecties. Ook zal er een periodieke lichtmeting moeten worden gedaan, en moet er een calamiteitenplan komen, een meerjaren collectieplan, een meerjaren beleidsplan en meer van dergelijke stukken. De meeste taken en activiteiten die daaronder vallen worden al wel verricht maar het moet worden vastgelegd.

Margot de Waal heeft de bibliotheek van doubletten zonder handschrift of andere bijzonderheden ontdaan. Er zijn nog veel boeken (secundaire literatuur) die ingevoerd zouden moeten worden in onze database maar vooralsnog is er geen geschikte software (de oude acces-database voldoet al acht jaar niet meer vanwege *bugs*). De hoop is gevestigd op de nieuwe website in 2020.

Dankzij klokkenmaker Meijer op de Overtoom is Multatuli's pendule in oude luister hersteld. Generaties Multatulianen hebben zich vergaapt aan een pendule met een omgedraaide slinger. Op bijgaande foto's kun je het verschil zien tussen vroeger en nu: op de oude foto zie je de gladde achterkant van de slinger, terwijl op de recente kleurenfoto de voorkant met het binnenwerk te zien is. Dat is kenmerkend voor dit type klok, waarvan ook de raderen worden getoond die meestal achter de wijzerplaat zitten. Het is een zogenoemde Parijse pendule van rond 1870 met 'Brocot echappement': een bepaald soort mechaniek dat voor een gedoseerde aandrijving zorgt. Meijer heeft de pendule helemaal uit elkaar gehaald en gereviseerd. Ook alle vergulde onderdelen zijn opgepoetst. Nu straalt en schittert hij als vanouds. Vanaf heden is hij weer te bewonderen op de schoorsteenmantel bovenachter in het Multatuli Huis.

Evenementen en PR

18 Januari t/m 20 mei: Externe tentoonstelling Stadsarchief Amsterdam

Multatuli was prominent aanwezig op de tentoonstelling over de schrijver Jacob van Lennep in het Stadsarchief Amsterdam. Een van de grote vitrines over het schrijverschap van Van Lennep was zo rijk gevuld met Multatuliana dat je bijna zou denken dat Van Lennep de *Max Havelaar* geschreven had. Je kon er onder andere de koopakte vinden waarmee Multatuli zijn meesterwerk aan Van Lennep heeft verkocht en een bruikleen van het Multatuli Huis. Sommige Multatulifans waren misschien niet zo blij met deze hulde voor Van Lennep omdat hij de Havelaar 'verminkt' heeft. Maar in feite heeft de man dankzij zijn ingrepen er toch maar voor gezorgd dat de Havelaar werd uitgegeven en in de schijnwerpers terecht kwam. En dat gold ook voor deze tentoonstelling.

11 februari: Opening Museum Multatuli te Rangkasbitong

Aldaar lagen ook onze geschenken uitgesteld: de eerste Franse Max Havelaar (1876) en een van de stenen uit het voormalige huis van Douwes Dekker. Ook hing de lithografie naar de foto door Mitkiewicz aan de muur.

Hele jaar door: Wandelingen

De samenwerking met het Pianola Museum en het Theo Thijssen Museum is voortgezet. De befaamde Summertime wandeling valt nu ook als bedrijfsuitje te ondernemen, inclusief koffie en koek. Voorts heeft Hans Huijzer een wandeling 'Van Lennep versus Multatuli' samengesteld en een aantal keren gelopen met gasten. De lengte wordt aangepast aan het gezelschap. Zo loopt hij er ook een van vijf uur voor deelnemers die via de wandelpool zijn geronseld. Ook begeleiden we af en toe gasten op onze reguliere Multatuliwandeling.

Bijeenkomsten van het Multatuli Genootschap - 3 maart en 3 november

Op zaterdag 3 maart betrad Marita Mathijssen het hol van de leeuw met haar pleidooi voor Jacob van Lennep getiteld 'De relatie Jacob van Lennep - Eduard Douwes Dekker. Mythe en waarheid'. Haar verhaal werd verluchtigd door het muzikale optreden van een nazaat van Van Lennep Job Hubatka (bariton) en diens compagnon Gert Wantenaar (accordeonist), die liederen van Van Lennep ten gehore brachten. Verder deed ondergetekende verslag van haar reis naar Indonesië voor de opening van het Multatuli Museum in Rangkasbitong, Lebak.

Op zaterdag 3 november werden twee voordrachten gehouden, een door Piet Hagen naar aanleiding van zijn boek over 500 jaar oorlog in Indonesië en een door Tom Phijffer over zijn onderzoek naar Rob Nieuwenhuys in Indonesië.

Pop-up-expositie 'Monument for Martin Luther King'

Op de Torenluis over het Singel te Amsterdam werd Multatuli enige weken vergezeld door een klein mannetje van 23 x 23 x 50 cm. Zijn formaat stond niet in verhouding tot wat hij teweeg heeft gebracht: het was Martin Luther King. Om zijn herinnering levend te houden had de kunstenaar Airco Caravan over de hele wereld, van Washington tot Amsterdam, vijftig beeldjes geplaatst op plekken die verwijzen naar de strijd voor gelijkheid ongeacht ras, religie of geslacht. Denk aan de Black Archives of het instituut van de Nobelprijs. Soms zijn ze gefotografeerd met een persoon die zich sterk voor mensenrechten inzet(te), zoals Anton de Kom of Gloria Wekker. In Amsterdam stond er dus eentje bij de Multatuli van Hans Bayens.

13 augustus: Concert Grachtenfestival

Het Multatuli Huis deed mee aan het Grachtenfestival door de ruimte een keer ter beschikking te stellen voor een concert.

Tentoonstelling Multatuli Huis

Met het oog op museumnacht heeft studente Maartje van der Meule de tentoonstelling 'Multatuli the gambler' gemaakt, met assistentie van Floris Meijsing, Margot de Waal en ondergetekende. Hij was (is) van 15 oktober 2018 tot en met 3 maart 2019 te bezichtigen.

Max Havelaar Toesprakentoernooi

Dit toernooi voor middelbare scholieren, georganiseerd door de Universiteit Leiden onder auspiciën van het Multatuli Genootschap, was wederom volgeboekt en vormde een geslaagde dag.

Museumnacht

De Museumnacht in het Multatuli Huis kende een recordaantal bezoekers van 321. Mogelijk kwam dat omdat er een gokje gewaagd kon worden aan de roulettetafel onder het genot van een smaragdgroene - maar alcoholvrije - cocktail. Ze kregen allemaal eerst wel een gedegen rondleiding van studenten Nederlands van de UvA door de stijlkamer en de tentoonstelling 'Multatuli the gambler'.

Lezingen

Ondergetekende hield op 5 september een lezing voor de afdeling Leeuwarden van de Orde van de Prince. Op 10 november hield Elsbeth Etty de 25e Pacificatielezing te Gent getiteld 'De Prometheus in ons taalgebied. Zijn cultus in ons aller heilige plicht.' Deze is nog te koop bij het Multatuli Huis.

PR/ Free publicity

De media zijn Multatuli en zijn werk gunstig gezind: steeds meer weet een blad of een programma op een of andere wijze aandacht aan hem te schenken. De *NRC* en *De Volkskrant* alsmede *De Groene Amsterdammer* wijdden een artikel aan de opening van het Tweede Multatuli Museum ter wereld, ook het NOS-radio 1-journaal op maandag 12 februari alsmede het radioprogramma *De Taalstaat* op zaterdag 3 februari. En vele Indonesische kranten.

De wandelingen van het Multatuli Huis verschenen in het activiteitenoverzicht van de *NRC*. Verder waren er verscheidene referenties aan Multatuli en het Multatuli Huis op de *social media*. Ook kon het Multatuli Huis meeliften op de marketing van het Grachtenfestival, in het krantje waarvan we in het voorwoord werden genoemd, en Museumnacht Amsterdam.

In het algemeen over Multatuli: de *Max Havelaar* was genomineerd voor het NPO-2-programma 'Pronkstuk van Nederland' in de categorie Erfgoed, en konden in het radioprogramma *De Taalstaat* de hoofdgasten het hele jaar door kiezen voor een kussentje met Multatuli erop (naast eentje met Elsschot en Jan Wolkers). Op 30 dec 2017 was Multatuli in het tv-programma *De Avond van Taal*, waarin taalkundige Vivien Waszink liet zien dat hiphoppers (bijv. *Zwart Licht* van rapper Akwasi) Multatuli naar de kroon steken qua woordenschat. Op neerlandistiek.nl was ook meermalen aandacht voor Multatuli.

Vrijwilligers

Het Multatuli Huis bevindt zich in de gelukkige positie over een ruim aantal medewerkers te kunnen beschikken, waardoor we elke dag open kunnen zijn. Bovendien verrichten velen nog extra taken. Een aantal van hen zijn in het bovenstaande reeds genoemd: Kees van Beek en Ineke Fritschy (afstoffen en zaacommissie/ werving), Kees van Bueren (scholieren), Margot de Waal (bibliotheek), Floris Meijzing (archief, scholieren), Hans Huijzer (wandelingen).

Voorts hebben we Els Geuzebroek, Guido Leerdam (tekst, studenten), David Hollanders, Willem van Duijn (waterbakjes, vloer), Frans van Buren (werving), Eric Roodnat (scholieren, werving), Ria Grimbergen (winkel), Jan Bethlehem (boekrestauratie) en sinds kort Carlien Boelhouwer (rooster). En dan nog de studenten Nederlands van de UvA, onder wie Nelson Addo. Zij houden literaire avonden in het Multatuli Huis in ruil voor wat hand- en spandiensten en rondleidingen. Net als vorig jaar hebben we een vrijwilligersuitje gehad (een museum pus borrel). Allemaal nogmaals onze hartelijk dank voor je onmisbare bijdrage!

Ondanks dit prachtige legioen blijven er nog altijd taken liggen of roosterdagen ternauwernood ingevuld. Wilt u komen rondleiden of kent u iemand anders die wat wil doen? Liefhebbers worden van harte uitgenodigd zich aan te sluiten.

Aanwinsten 2018

- Annelies Dirkse, '*Anna Abrahamsz, het zonderlinge nichtje van Multatuli*' in: *De Boekhouder* 7 (2017) 1
Geschenk van de auteur
- *Multatuli Parabole* (Zagreb: Tisak inaklada. Tipografije. grafickog zavoda D.D., 1920)
Geschenk van Marita Mathijsen
- Vincent Stolk, *Tussen autonomie en humaniteit. De geschiedenis van levensbeschouwelijk humanisme in relatie tot opvoeding en onderwijs tussen 1850 en 1970* (Breda: Papieren Tijger, 2017)
Geschenk van de auteur
- Rudy Schreijnders, *Rudy Kousbroek in de essayistisch-humanistische traditie* (Breda: Papieren Tijger, 2017)
Geschenk van de auteur
- Boekje Vereniging Oud-kwekelingen met een artikel over een bastaardzoon in de tak van Jan Douwes Dekker
- Elmer Diktonius, '*Multatuli*', vertaling Amy van Marken, in: Sybren Polet, *Door mij spreken verboden stemmen. Bloemlezing uit de moderne buitenlandse poëzie 1900-1950* (Den Haag: Bert Bakker 1975), p. 120
Geschenk van Eric Roodnat
- Konstantin Paustovskij, *De gouden roos. Literaire herinneringen*. Privédomein (Amsterdam: De Arbeiderspers 1987), p. 26 e.v. over Douwes Dekker
Geschenk van Eric Roodnat
- *Multatuli, Max Havelaar* (Edinburgh, 1868)
Geschenk van mevrouw L. Troch
- 22 etsen bij *Minnebrieven* door Harry van Kruiningen
Geschenk van Martijn Breuning, voorzitter van de Stichting Harry van Kruiningen
- Amsterdamsche grafische School, *Jubileum-Agenda AGS 30 jaar. Met vele wetenswaardigheden en bijdragen door vrienden van de school*, uitgegeven door de Amsterdamse Grafische School (AGS) met op p. 128 en 129 een fragment uit Saïdjah en Adinda (Amsterdam 1948).
Geschenk van Reinder Storm/ UvA
- Multaboni [Chris van de Ven], *Pax Havelaar of het theeleuten der Nederlandse Handel & Wandelmaatschappij* (Uitgeverij Orlando, 2017)
Geschenk van de auteur
- Thomas van Berckel, *Hendrik, of 'Hoe te leven!'. Een 21^e-eeuwse Max Havelaar* (Bengaluru, 2015)
Geschenk van de auteur

Samenstelling bestuur Multatuli Genootschap en Rooster van aftreden

In 2018 is het museum beoordeeld door Stichting Museumregister Nederland teneinde opgenomen te kunnen worden in dit register. Een van de vereisten daarvoor is het voldoen aan de Governance Code Cultuur, waaronder het vermelden in het jaarverslag van een rooster van aftreden van het bestuur en de nevenfuncties van de bestuursleden.

Tot heden gelden geen zittingstermijnen voor de bestuursleden. Op de vergadering van 2 maart 2019 wordt voorgesteld om voor nieuwe bestuursleden een benoemingsperiode vast te leggen van 4 jaar met de mogelijkheid van verlenging met één opvolgende periode van 4 jaar. Voor de huidige bestuursleden is in onderstaand rooster van aftreden het jaar van beoogde aftreding vermeld, waarbij omwille van de continuïteit gekozen is voor een geleidelijke aftreding.

Rooster van aftreden

Naam	Functie	Benoemd	Beoogde aftreding
Elsbeth Etty	Voorzitter	2017	2023
Tom Böhm	Vice-voorzitter	1990	2022
Cyril van den Hoogen	Penningmeester	1998	2021
Tom Phijffer	Secretaris	2005	2020
Dik van der Meulen	Lid	1993	2022
Laura van Hasselt	Lid	2016	2023
Philip Vermoortel	Honorair lid		N.v.t.

Nevenfuncties bestuursleden

Naam	Nevenfuncties
Elsbeth Etty	Geen
Tom Böhm	Geen
Cyril van den Hoogen	Penningmeester Willem Frederik Hermans Instituut, financieel directeur Altera Vastgoed
Tom Phijffer	Advocaat bij Phijffer Gardenbroek Van Huet
Dik van der Meulen	Geen
Laura van Hasselt	Docent gespecialiseerd in publieksgeschiedenis aan de UvA
Philip Vermoortel	Geen

Samenstelling bestuur stichting Multatuli Huis en Rooster van aftreden

Bij de oprichting van stichting Multatuli Huis in 2009 is ervoor gekozen om het statutaire bestuur te beperken tot een voorzitter, penningmeester en een secretaris. In de praktijk functioneren de andere bestuursleden van het Genootschap ook als bestuurders van de stichting, maar zij staan niet als zodanig ingeschreven.

Zodra een bestuurslid defungeert bij het Multatuli Genootschap geldt dit ook als uittreding als bestuurder bij de stichting (artikel 3.3 van de statuten van de stichting). Derhalve geldt bovenstaand rooster van aftreden zowel voor de stichting als voor de vereniging.

FINANCIËEL JAARVERSLAG 2018 EN BEGROTING 2019

VERENIGING MULTATULI GENOOTSCHAP

&

STICHTING MULTATULI HUIS

VERENIGING MULTATULI GENOOTSCHAP

Balans per 31 december 2018

Activa	31 dec. 2018	31 dec. 2017
Collectie Multatuliana	PM	PM
Overige vorderingen	12	39
Bank	56.021	58.591
Totaal activa	56.033	58.630

Passiva	31 dec. 2018	31 dec. 2017
Exploitatiereserve	6.137	6.586
Fonds Max Havelaar Academie	4.215	4.215
Fonds giften	35.737	35.737
Rekening courant met Stichting Multatuli Huis	5.174	6.882
Overige schulden	4.770	5.210
Totaal passiva	56.033	58.630

Resultatenrekening 2018 en begroting 2019

Exploitatie	Begroting 2019	Werkelijk 2018	Begroting 2018	Werkelijk 2017
<i>Opbrengsten</i>				
Contributies	12.250	11.280	10.500	10.560
Waarvan bestemd voor Stichting Multatuli Huis	-5.250	-3.760	-3.500	-3.520
Giften leden	1.800	2.291	1.800	1.758
Rente	-	13	-	71
Totaal opbrengsten	8.800	9.824	8.800	8.869
<i>Kosten</i>				
Algemene kosten	1.600	1.425	1.800	1.748
Kosten Jaarboek	5.600	7.696	5.500	5.306
Kosten activiteiten (lezingen etc.)	1.600	1.152	1.500	1.464
Totaal kosten	8.800	10.273	8.800	8.518
Opbrengsten minus kosten	-	-449	-	351

Niets is uit den aard der zaak eenvoudiger dan geldzaken. Daar kan slechts spraak zijn van *plus*, *minus* en *verschil*.
Wat daarbuiten ... schynt te gaan, is per se uit den booze.

[Multatuli, 4 september 1874 in een concept-brief aan F. Feringa, VW 16 blz 699]

Vereniging Multatuli Genootschap: Toelichting op de jaarstukken 2018 en begroting 2019

Algemeen

Het Multatuli Genootschap is aangemerkt als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI).

Balans per 31 december 2018

Exploitatiereserve

Door het resultaat over 2018 van EUR- 449 is de exploitatiereserve afgenomen tot EUR 6.137.

Fonds Max Havelaar Academie

De opbrengst van EUR 11.783 voor de hertaling van de Max Havelaar is door Gijsbert van Es via NRC Media in 2011 ten gunste van het genootschap gekomen. De opbrengst is bestemd voor onder meer activiteiten van de Max Havelaar Academie. Aan het fonds zullen middelen worden onttrokken voor een initiatief van Gijsbert van Es (Havelaar lesbrief) en voor activiteiten van de Max Havelaar Academie.

Fonds giften

In voorgaande jaren is een fonds opgebouwd om toekomstige projecten te financieren. Dit betreft fondsen die onder meer zijn verstrekt door Geert Mak, Nederlandse Spoorwegen, Altera Vastgoed en Hoogland & Van Klaveren. In de afgelopen zes jaar is aan dit fonds niets onttrokken.

Eind 2016 is het aandeel van het Multatuli Genootschap in de nalatenschap van het oud-lid de heer H.A. van Baarle aan het fonds toegevoegd, een bedrag van EUR 29.923.

Rekening courant met Stichting Multatuli Huis

Begin 2019 is het saldo weer afgebouwd door het geld over te maken aan de stichting.

<u>Overige schulden</u>	<u>31 dec. 2018</u>	<u>31 dec. 2017</u>
Jaarboek	4.500	5.000
Vooruit ontvangen contributies	270	210
Totaal	<u>4.770</u>	<u>5.210</u>

Resultatenrekening over 2018

Inkomsten activiteiten (contributies)

In de begroting voor 2018 was uitgegaan van 350 betalende leden. In 2018 hebben 357 leden (2017: 341) hun contributie over 2018 betaald en 19 leden nog over 2017. Nog niet ontvangen contributies over 2018 zullen pas worden verantwoord in het jaar van ontvangst.

Het ledental ultimo 2018 bedraagt 423 (2017: 397).

Van de totale contributie over 2018 is per betalend lid EUR 10 bestemd voor stichting Multatuli Huis op grond van een besluit van de ledenvergadering.

Giften leden

In 2018 is van leden totaal EUR 2.291 ontvangen (2017: EUR 1.758).

<u>Algemene kosten</u>	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Jaarstukken, uitnodigingen en nieuwsbrieven (incl. porto en herinnering)	1.056	1.249
Telefoon (vanaf 2018 geheel voor rekening van de stichting)	-	291
Bankkosten	203	165
Overig	166	43
Totaal	<u>1.425</u>	<u>1.748</u>

Kosten jaarboek

Begin 2018 is een extra jaarboek gewijd aan Multatuli – Hermans verschenen; in het najaar van 2018 volgde wederom een jaarboek.

Kosten overige activiteiten

Dit betreft de kosten voor de lezingen in voorjaar en najaar.

Begroting 2019

De begroting voor 2019 van het Multatuli Genootschap is evenals voorgaande jaren exclusief de activiteiten die zijn ondergebracht bij stichting Multatuli Huis.

Contributies

Voor 2019 wordt uitgegaan van een ledental van 350 betalende leden. De contributie over 2019 wordt na 9 jaar verhoogd van EUR 30 naar EUR 35 per jaar. Aan de vergadering wordt voorgesteld om hiervan EUR 15 beschikbaar te stellen aan stichting Multatuli Huis, in plaats van EUR 10 zoals in de voorgaande jaren geschiedde.

Giften leden

Voor 2019 is aan giften van leden EUR 1.800 begroot.

Algemene kosten

Voor de algemene kosten is EUR 1.600 gebudgetteerd voor 2019, in lijn met de kosten over 2018.

Kosten overige activiteiten

Voor de kosten van lezingen en vergaderingen is EUR 1.600 begroot.

Opbrengsten minus kosten

Voor 2019 wordt uitgegaan van een resultaat van nihil.

Multatuli-jaar 2020

Aan de vergadering wordt gevraagd om het Genootschap een bedrag van EUR 25.000 te laten verstrekken aan stichting Multatuli Huis voor de activiteiten van het jubileumjaar 2020.

Overige gegevens

	Aantal leden
2018	423
2017	397
2016	348
2015	353
2014	342

Cyril van den Hoogen, penningmeester, 10 februari 2019

STICHTING MULTATULI HUIS

Balans per 31 december 2018

Activa	31 dec. 2018	31 dec. 2017
Boeken en publicaties voor verkoop	1.000	1.000
Rekening courant met Multatuli Genootschap	5.174	6.882
Overige vorderingen	5.010	44
Bank en kas	22.874	51.040
Totaal activa	34.058	58.966

Passiva	31 dec. 2018	31 dec. 2017
Exploitatiereserve	2.788	3.786
Fonds giften	17.061	42.000
Voorziening onderhoud	9.070	8.070
Overige schulden	5.139	5.110
Totaal passiva	34.058	58.966

Resultatenrekening 2018 en begroting 2019

Exploitatie	Begroting 2019	Werkelijk 2018	Begroting 2018	Werkelijk 2017
<i>Opbrengsten</i>				
Sponsoring door vereniging Multatuli Genootschap	5.250	3.760	3.500	3.520
Sponsoring voor Multatuli-jaar 2020	300.000	-	-	-
Huur bovenwoning	6.700	6.589	6.600	6.512
Geefwet	12.000	11.620	11.000	14.590
Giften van museumbezoekers, leden en anderen	2.000	8.022	1.000	884
Overige baten (Museumnacht, Summerwalk en verhuur)	3.500	3.486	3.500	4.248
Dotaties aan Fonds giften	-	-	7.500	-
Entreegeld, wandelingen, incl. scholen	5.000	4.787	7.000	7.219
Museumwinkel (verkoop boeken)	3.500	2.965	3.500	3.551
Rente	-	11	-	127
Totaal opbrengsten	337.950	41.240	43.600	40.651
<i>Kosten</i>				
Personeelskosten	28.000	27.729	26.500	20.717
Kosten groot onderhoud	1.000	276	4.000	4.258
Saldo dotatie / onttrekking voorziening groot onderhoud	1.000	1.000	-1.000	-1.000
Huur museum	1	1	1	1
Huisvestingslasten (verzekering, energie, OZB, water)	3.749	3.750	3.500	3.695
Algemene kosten	3.500	3.345	3.500	4.537
Promotiemateriaal, marketing	1.000	985	1.000	1.066
Museumnacht en Summerwalk	1.000	862	1.300	1.633
Bezoek Lebak	-	1.530	-	-
Multatuli-jaar 2020	300.000	24.978	2.500	2.454
Onttrekking aan fondsen	-4.300	-24.978	-	-
Kosten overige activiteiten (website, IT)	1.000	779	500	299
Kosten museumwinkel	2.000	1.981	1.800	1.680
Totaal kosten	337.950	42.238	43.601	39.340
Opbrengsten minus kosten	-	-998	-1	1.311

Algemeen

Stichting Multatuli Huis is opgericht per 10 november 2009. De splitsing van de activiteiten en de overdracht van de subsidierelatie met de gemeente en het huurcontract zijn effectief per 1 januari 2010. De subsidierelatie is geëindigd per 31 december 2012 waarbij het pand inclusief de bovenwoning voor EUR 1 per jaar van de gemeente wordt gehuurd. De stichting is vanaf 2013 verantwoordelijk voor al het onderhoud van het pand en doteert daarvoor jaarlijks aan de voorziening groot onderhoud.

Stichting Multatuli Huis is aangemerkt als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI).

Balans per 31 december 2018

Voorraad boeken

De voorraad boeken beschikbaar voor verkoop is geschat op een kostprijs van EUR 1.000 conform voorgaande jaren.

Rekening courant met Multatuli Genootschap

Begin 2019 is het saldo weer afgebouwd door het Genootschap.

Overige vorderingen

De overige vorderingen omvat een vordering op ABN Amro voor een toegezegde bijdrage van EUR 5.000 en voorts te vorderen rente van EUR 10.

Exploitatiereserve

Door het negatieve resultaat over 2018 van EUR 998 is de exploitatiereserve afgenomen van EUR 3.786 tot EUR 2.788. Daarmee heeft deze reserve weer ongeveer het niveau van ultimo 2016.

Fonds giften

In het kader van het Multatuli-jaar 2020 zijn kosten gemaakt voor het project Multatuli On Line (MOL). Deze kosten hebben betrekking op het digitaliseren van de handschriften en het voorbereiden van de bewerking voor de website. Door DBNL zijn de Volledige Werken geheel doorzoekbaar gedigitaliseerd. Deze bestanddelen vormen de bouwstenen voor de nieuwe ontsluiting van de werken en handschriften van Multatuli. De in 2018 betaalde kosten van EUR 24.979 zijn in aftrek gebracht op de fondsen van de stichting. Zie voorts Kosten Multatuli-jaar 2020.

Voorziening groot onderhoud

Aan de voorziening groot onderhoud is EUR 1.000 toegevoegd; er waren geen onttrekkingen aan de voorziening. In 2018 is de geplande nieuwe meerjaren-onderhoudsplanning (MJOP) nog niet beschikbaar gesteld door de verhuurder.

<u>Overige schulden</u>	<u>31 dec. 2018</u>	<u>31 dec. 2017</u>
Vakantiegeld en loonheffing	1.505	1.176
Vergoeding overwerk conservator	-	1.500
Verzekering opstal en andere lasten gemeente	2.400	1.200
Energiekosten	135	111
Waarborgsommen voordeursleutels	360	330
Vooruit ontvangen huur	556	543
Overig	183	250
Totaal	<u>5.139</u>	<u>5.110</u>

Resultatenrekening over 2018

Geefwet

De inkomsten uit de Geefwet zijn in 2018 in lijn met budget, maar lager dan in 2017 door een gift in dat jaar van een der leden van EUR 5.000.

Giften van museumbezoekers, leden en anderen

Deze post van EUR 8.022 omvat een toezegging van ABN Amro voor een bedrag van EUR 5.000.

Personeelskosten

De personeelskosten (inclusief sociale lasten) bedragen over 2018 EUR 27.729 (2017: EUR 20.717). De gemiddelde bezetting is in 2018 2,5 dag per week (2017: 1,9 dag). Over 2017 werd begin 2018 een tegemoetkoming van EUR 1.500 uitbetaald (die ultimo 2017 was gereserveerd).

Algemene kosten	2018	2017
Onderhoud meetapparatuur	233	-
Telefoon (vanaf 2018 geen doorbelasting van 50% naar het Genootschap)	622	291
Aanschaffingen	659	1.385
Bankkosten	225	214
Huishoudelijk (schoonmaak, koffie, etc.)	286	417
Overig (cadeaubonnen, reiskosten, toner, aanschaffingen, etc.)	1.320	2.230
Totaal	3.345	4.537

Multatuli-jaar 2020

In 2018 is EUR 24.979 aan kosten gemaakt voor het website-project in het kader van het Multatuli-jaar 2020. Voor de kosten in 2018 en 2019/2020 zie het onderstaande overzicht.

Kosten Multatuli On Line	Totaal	Te betalen 2019/2020	Betaald in 2018
Digitaliseringskosten Picturae incl. transport	16.198	5.707	10.491
Begeleiding UB	16.106	16.106	-
Overige projectkosten	<u>291.696</u>	<u>277.208</u>	<u>14.488</u>
Subtotaal (excl. EUR 50.000 bijdragen om niet)	324.000	299.021	24.979

Tot heden hebben diverse organisaties middelen toegezegd, onder de voorwaarde dat de beoogde functionaliteit van MOL wordt gerealiseerd, ten bedrage van EUR 98.500. Daarnaast heeft stichting Multatuli Huis zich geëngageerd voor een bijdrage hierin van EUR 45.000. Dat betekent dat voor MOL nog EUR 324.000 minus EUR 45.000 minus EUR 98.500 = EUR 180.500 benodigd is aan middelen. Daarnaast zijn voor andere projecten in het jubileumjaar nog middelen nodig.

Kosten overige activiteiten

Dit betreft de kosten voor het onderhouden van de website.

	Aantal bezoekers museum	Aantal bezoeken website	Facebook vrienden	Leden nieuwsbrief
2018	2.032	100.000	1.657	1.718
2017	2.233	110.000	1.653	1.497
2016	1.890	105.000	1.600	1.512
2015	3.068	90.000	1.587	1.560
2014	1.619	80.000	1.312	519

Begroting 2019

Algemeen

In 2016 is aangevangen met het heffen van entree, EUR 5,00 per persoon (leden van het genootschap gratis toegang) en voor scholieren EUR 3,00.

Multatuli-jaar 2020

Het bestuur zet zich in om van 2020 een onvergetelijk jubileumjaar te maken: Multatuli On Line als digitaal standbeeld, maar ook diverse andere activiteiten. Indicatief is in de begroting voor 2019 een bedrag opgenomen van EUR 300.000. De activiteiten zullen in de pas moeten lopen van de sponsoring. In de jaarvergadering zal dit verder worden toegelicht.

Contributies

Uitgaande van 350 betalende leden bij het Multatuli Genootschap zal EUR 5.250 (350 x EUR 15) ten gunste van de stichting komen. De bijdrage per lid is in de begroting verhoogd van EUR 10 naar EUR 15 per lid.

Geefwet

Een flyer is beschikbaar om weer nieuwe kandidaten voor de Geefwet te vinden. Begroot wordt een omvang van EUR 12.000. De eerste periode van 5 jaar is voor enkele gevers van het eerste uur van de Geefwet eind 2018 verstreken. Aan hen zal gevraagd worden een volgende periode in overweging te nemen.

Giften leden en bezoekers

Voor 2019 is aan giften van bezoekers, leden en anderen EUR 2.000 begroot.

Entreegeld, wandelingen (incl. scholieren)

Hiervoor wordt EUR 5.000 begroot in lijn met 2018.

Personeelskosten

Voor 2019 is het budget personeelskosten gebaseerd op 12 maanden met 2,5 dag per week; dit is in lijn met 2018 toen de capaciteit werd vergroot.

Algemene kosten

Voor de algemene kosten is EUR 3.500 gebudgetteerd; dit is in lijn met 2018.

Kosten overige activiteiten

Voor het beheren en onderhouden van de website is een bedrag van EUR 1.000 begroot.

Cyril van den Hoogen, penningmeester, 10 februari 2019